

הַתְּבִזָּבָבָה

יְוֵיל ע"י התאחדות בני תורה

אדר תש"ע

(8)

דבר העורך

כל שנה מחדש קוראים ב מגילה על המן הרשע זומו וופלו. מכריזים ב��ול גדול 'ארור המן' ויש גם 'המהדרין' למחותו באכזרי נפש למיניהם בקול רعش מבעית, 'המהדרין' מן המהדרין' שבינו אף עושם בוכה של המן ותולין אותו לקבל עם ועדת בתורות של שמחה וניל,

לכוארה היה נדמה שכל עניין מחייב המן מיותר בהחלט שהרי הלו כבר נטלה על עין לפני אלף שנים ולא נותר ממנו זכר ומה תועלת יש במחיתו,

אולם לא כן הוא אמן גופו כבר נמזה אך למרבה הצער 'רוחו' עדין קיימת, ונברר דברינו.

הgam' בחולין [דף קלט]: שואלת המן מן התורה מנין? ועונה: מהפ' 'המן העץ אשר אמרתי וכו' ולכלאו' הדברים טוענים ביאור מה השיקות של פס' זה העוסק בשאלת הקב"ה לאדם הראשון על שאכל מעין הדעת - להמן, הרי אין בו שום קשר לעניין זה? [אם משומש שאלו אותו אותן אותן 'ה, מ', הרי יש בתורה עוד פסוקים עם אותן אותן ומדוע הביאה gam' דוקא פס' זה?]

מבואר בזה רב' אהרון קויטר זצוק"ל ביאור נפלא.

הנה להמן היה עושר עצום גודלה וכבוד, מלוכה שלמה, וגם צאצאים רבים, כמ"ש ורוכ בנו, בני חי' ומווני, ומה כבר היה חסר לו, אך ברגע שראה את מרדכי היהודי שאינו כורע ומשתחווה לו אמר "וכל זה אינו שווה לי", היהודי אחד שלא השתחווה לו הפריע לו עד

מורינו הגאון

רב יצחק רצabi שליט"א

בעין' חייב אינייש לבסומי עד דלא ידע'

בגמ' ב מגילה זו: איתא אמר רבא מחייב אינייש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, ומיתתי הגמ' אח"ז מעשה דרביה ורב זира שעבדו סעודת פורים בהדי הדדי איבסום קם רבה שחטיה לרבי זира לאחר בעז רחמי ואחיה לשנה אמר ליה נתני נעבד סעודת פורים בהדי הדדי אל לא בכל שעטה ושעתא מתרחיש ניסא, ע"כ.

וכך הובא להלכה בשו"ע לשון זה של רבא מחייב אדם לבסומי עד דלא ידע וברמבי"ם פ"ב ב מגילה הט"ז פסק זה לשונו "כיצד חותת סעודה זו שיأكل בשיר ויתקן סעודה נאה כפי אישר תמצא ידו, ושוטה יין עד שישתכר וירדם בשכורות" עכ"ל.

ויש ראשונים דס"ל שדין זה נדחה מההביאה gam' אח"כ מעשה דרביה ורב זира אלמא דלא שפיר למאכ הци.

ויל"ע הנה בכל המשניות והבריתות אין שום רמז לעניין דעד דלא ידע ומנא ליה לרבא לחדש דין זה מדנפשיה ומהו א"כ המקור לדבריו.

ולכאורה היה אפשר דהנה כל עניין חיוב שתיתת היין הוא משומש דהניטים נעשו ע"י יין, הריגת ושתוי ע"י משתה היין, מה שאلتך דאסטר ג'יכ ע"י יין וכו' וכל זה היה ע"י בלבול, אחשורוש שאמר להרוג את ושתוי וכן והמן נבעת מלפני המלך והמלכה ולא ידע מה להסביר, ויקח המן את הלבוש ואת הסוס שביצה את עצמו ועשה דברים שבאופן רגיל אדם לא עושה וכו', ומכיון שהכל נעשה ע"י בלבול למד רבא מסברא שחביב לשחות עד דלא ידע דהינו שишתכר עד שיתבלבל, אולם אכתי לא ניחא בהכי דין וזה סברא ברורה ומ"ל לרבא לחדש זאת מדיליה.

המשך דבר העורך
שכבר לא היה נחשב בעינו למאומה כל מה שיש לו.
אולם שורש החסרונו לא התחיל בהמנון, הוא כבר היה קיים עוד
בראשית הבריאה, אדה"ר שהיה כמעט האיש היחיד על פני
כדור הארץ והכל עמד לרשותו וחיה בתוך גן עדן ממש, ומלאכים
צולין לו בשער ומוסנים לו יין, מה יותר נפלא מזה, ורק מעז אחד
נאשר עליו לאכול, בכל זאת נכשל בדקות לפני דרגתו ואצל ממן,
זהה איפה כוונת הגם' המן מן התורה מנין? היכן מצאו בתורה
شورש פורה ראש זה של המן ומושיבת הגם' אצל אדם הראשון.

חומר ההסתפקות במה שיש לו, והמחשה שאילו היה לו וכן
וכך היה לו טוב יותר, נובעת מחסרונו אמונה שמי שיש לאדם
הוא מה שטוב עבورو לא פחות ולא יותר, שהרי הש"ת הוא
תכלית הטוב אבינו אב הרחמן וננותו לכל אחד את הטוב ביותר
בשבילו, וכך שאמור הגה"ץ רבי דון סגל שליט"א שהרי כל אחד
מאותנו מברך בכל בוקר בא"י... שעשה לי כל צרכי, ישמעו נא
אווזינו מה שפינו מדבר אנו מודים לך"ה על שעשה כל צרכינו
סליחה רגע, אבל הרי דבר פלוני חסר לנו, וגם דבר אלמוני אין
כדי הצורך! אף דבר פלמוני לו היה באמתחינו הרי שמצבינו
היה טוב יותר לאין ערוך!
לא ולא!!!

מה שניתן לנו הרי הוא בדיק מה שאנו צריכים, יש לנו הכל מכל
כל, לא חסר דבר 'כל צרכי' אנו לא חפצים בדבר יותר מאשר מה שה'
העניק לנו ואדרבא אילו היה לנו יותר הרי שהיה זה לרעתינו, ועל
כך אנו מודים בכל יום.

שורש הרע של המן ועמלק לעיר את האמונה בלבד האדם,
ולחנכים בו ספיקות וכמ"ש במגילה 'ויספר המן לזרש אשתו
ולכל אהובי את כל אשר קrho' אילו שהכל התרחש במקרה
ח'ו'.

בחוג הפורים שאנו מוחים את זכרו של המן העמלי שומא علينا
להתבונן אם לא מוצא הוא מחסה עמוק נבci לבכינו, לשרש
מקרבינו את שורש הרע, להחדיר בנפשינו את האמונה הצרופה
ב להשגת ה' וחסלו ובהבתו אליו כפי שנוכחנו בהם פורים
ונודה לו על שעשה לנו כל צרכינו.

פורים שמח!

לכך נראה לבאר באופ'יא ע"פ הגמ' בסוכה דף מה: דאי' ה там א"ר ירמיה משום רשב"י רأיתי בני עלייה והם מועטין אם אלף הם אני ובני מהן אם מאות הם אני ובני מהם אם שניים הם אני ובני מהן,ומי זוטרי יכול האי והוא אמר רבא חמן סרי אלף דרי הוה קמיה קודשא בריך הוא שנא' סביב' שמנה עשר אלף, ל'יק הא דמסתכל' באספקלריא המאירה והוא דלא מסכלי באספקלריא המאירה מי זוטרי יכול האי באספקלריא המאירה לא פחות עלמא מתלטין והוא אמר אבי לא פחות עלמא בכל ושיטתא צדיקי דמקבלי אפי שכינה בכל יום שנא' אשרי כל חוכי לו ל'יק הא בגימטריה תלתין ושיטתא הו, ל'יק הא דעתilly בבר והא דעתilly בלי בבר, ע"כ.
ובפ'י רבני חנナル תמה דהלא רבא ואבי אחرونיהם הם לגביה דרשבי' ואיך מקשין מדבריהם עליון, ולשם משל זה כמו שיקשו על הרמב"ם מהמשנה בדורות, ותירץ רבני חנナル וזיל' אל' למדך המסורת שהיה בידם בדברי אבי ורבא קר היה בידי הראשונים בקבלה כהלי'ם ואינם דבריהם שאלו הדברים וכיוצא בהן אי אפשר להיאמר אלא בקבלה מן הנביאים ואלו הדברים שקיבלו מרבותיהם היו מגידין', וכן כתוב רב'י חנナル בחגיגה דף יב: על מה דמובא ה там בשם ר'יל גבי ז' רקיעים עיי'ש.

והשתא ה'ין נימא גם בדברי רבא כאן דרך היה בידו בקבלה מרבותיו עד מרדכי ובית דינו דרך היה התקנה, וצ'יל' דמרוב פשיטות לא כתבו זאת כיוון דכתיב 'מי משתה' ומסורת בידם שך היה צורת התקנה, ויתכן דבימי של רבא התרופף העניין ולכך הוצרך לומר ולהשミニע דין זה.

ומצאתי לכך ראה מפי' המגילה המיוחס לרמב"ם זיל' וזיל' חזרו מרדכי ואסתר וכתבו שנית ספר דברים רכבים ורצון ושלום וכו' וקבעו לחובה את קריاتها בכל שנה בכל קהילות ישראל, וחובה על כל אחד מכלם, ואכן יום י"ד הוא הג ושמחה ושבועון לכולם וכל העוצה בו מלאכה לא יראה בו סימן ברכה וחובה להשתכר בו ולתken מאכלים טובים כפי שתשיג יד האדם וככאשר יוכל ויעשה צדקה יתן וירחם על עניין ישראל כפי שישמו אותו לחק מרדכי ואסתר וכל הנכבדים ע"ה.
ומבוואר מדבריו דזהה תקנת מרדכי ואסתר לחובה להשתכר בו לדמדש'כ' בסוף 'כפי ששמו אותו לחק מרדכי וכו' קאי גם ע"ז דומיא דلتken מאכלים טובים דסמייך ליה דזה ודאי תקנת מרדכי

ואSTER מקרא ד'מי משתה ושמחה'.

ואפשר ליישב באופן אחר, דהנה בغم' ב מגילה דף ז' הניל' הובא אחר מימרא דרבא הניל' והמעשה דשחטיה רבה לרבות זירא, דין נוסף של רבא 'סעודת פורים שאכללה בלילה לא יצא ידי' חובתו Mai טעמא ימי משתה ושמחה כתיב' והיינו כדילפין מימי' דבעינן שיאכל דוקא ביום וא'כ איכא למימר דАЗיל הפס' גם על מימרא קמיהיתא דרבא דעת דלא ידע והיינו דמהפס' הזה ילפין ב' הדינן [ורק דהפסיק ביןיהם בעובדא דשחטיה לרבות זירא] דמדכתיב 'שמחה' ילפין דעת דלא ידע, דהרי כבר כתיב 'שמחה' וקייל' דין שמחה אלא בין דילפין מושחת בחג' דין שמחה אלא בכשר ויין, ולמה הוצרכה לכתוב 'שמחה' ע'כ לומר שישתה הרבה ורבא הביא רק סימן ושיעור לכך דעת דלא ידע.

ומצאתי ראייה לכך מדברי אחד מהכמי תימן הראשונים ربינו נתナル ברבי ישעה שכטב מובא בספר אגדתא ד מגילה ז'יל', ימי משתה ושמחה-חיב אדם לשות עד שלא יכיר בין ארור המן לבסוף מררכי משמע דיליף לדין זה מהפס' וזה כדאמרן. [ערוך מתוך השיעור השבועי מידי ליל שישי].

אָמֵן עֲזַבְנִי רִיזְמָא

שומע כעונה בברכות המגילה

כתב השו"ע [ס"י תרכ' סע' א'] קורא אדם את המגילה בין עומדים בין יושב אבל לא יקרא יושב לכתחילת מפני כבוד הציבור וכטב שם המ"ב בשם מג"א מיהו הברכה יברך בעמידה והטעם כלל ברכת המזות בעמידה [וילפין זה מסורת מספירת העומר דכתיב מהחל חרש בקמה ודרשין אל תקרי בקמה אלא בקומה]

וכטב המחזית השקיל דגם השומעים הברכה כיון דיוצאיין ע"י שמיעה משום דשמעו כעונה צריכים ג"כ לעמוד, והמגן גיבורים פלייג ע"ז וס"ל דהשומעים אינם צריכים לעמוד דרך למצות שדריכים עמידה צריכים לעמוד גם בברכה ולא למצות שלא בעינן בהו עמידה. והנה בגדיר דין שומע כעונה נחלקו האחרונים, החזו"א [באו"ח ס"י כת'] נקט דהשומע כעונה יוצא ע"י המצב של התאחדות השומע והמשמע [מדין ערבות], דיבورو של המשמע חשוב דיבורו של השומע וברכה אחת מתיחסת לשניהם והביה"ל [עה"ת בסוף הקונטרס לחנוכה] נוקט דהשומע כעונה חשיב כדבר ממש וויצא הוא לעצמו שלא גרייר בתר המשמע. והשתא י"ל דנחלקו המה"ש והמ"ג בנידון זה דהמוחה"ש ס"ל כהבהה"ל דשמעו כעונה הוא כאילו קורא לעצמו ולכך הוא צריך לעמוד כדיין הקורא עצמו והמ"ג ס"ל כהחו"א דהברכה משתייכת אילו, וא"ז נחשב שמדובר בעצמו ועל כן א"צ עמידה. והביא החזו"א ראייה לדבריו מה דקייל' דהקורא את המגילה ע"פ לא יצא לא, ואי שקורא בעצמו ע"ז הרי קראה ע"פ ואיך יוצא השומע נימה דחשיב בשמייתו ע"כ כהצד שرك פוטרו בברכו והוא מתיחסת אליו.

ויתכן לומר דהבהה"ל יסביר כהרשות דיסודה בדברי הרא"ש דב מגילה אין דין שומע כעונה וסגי בשמיעה בלבד כדכתיב והימים האלה נזכרים' שע"י שומע שואל וمبرר מה שמע ויהיה פרטומי ניסא וסגי בזה וא"ז כשר הברכות דבעינן לדין שומע כעונה. כתבו האחרונים דבשחחינו של קריית המגילה יכוון גם על כל מצות החג והובא במ"ב [סימן תרכז' ס"ק ב'] וכטב הפרמ"ג וירושע כעונה זו להש"צ המברך דברי כוונת שומע ומשמע, והשתא לפי הצד שלא חשיב מברך בעצמו אלא כך פוטרו בברכו ATI שפיר שצריך גם הש"צ לכובן זאת כיון שיוצא הוא ממנה, אך לפי הצד דחשיב כאילו הוא ממש מדבר וمبرך בעצמו אין לו מובן דלמה לא סגי בכוונת השומע עצמו דהוא מברך לעצמו.

גדרא מזות משלוח מנות

בטעם מזות משלוח מנות נחלקו האחרונים, התרומות החדש [קי"א] כתוב דהטעם הוא כדי שיזוכל כל אדם לאכול סעודתו בריווח בשמחה, ובספר 'מנות הלוי' [להגר"ש אלקבץ זצ"ל] כתוב דהטעם הוא להרבות שמחה וריעות היפך מחשבתו של המן שאמר ישנו עם

מפורסם ומפורד'. והנה הרמ"א [סימן תרצה' סעיף ד'] כתב ואם שלח מנות לרעהו והוא אינו רוצה לקבלם או מוחל לו יצא. והנה זהathi שפיר א' נימא דהטעם הוא כהצד השני משומ שמהה וריעות דאו אף שלא קיבל מידו עכ"פ הרבה אהוה עי"ז, אך א' נימא מהטעם דהוא משומ סעודה בריווח לכוא' לא יצא בזה יד"ח דהרי ס"ס לא השתמש בזה לצרכי הסעודה, ואכן הפר"ח והת"ס פליגי עי' והבאים המ"ב, ואפשר דס"ל כהטעם דהוא משומ סעודה, ואולי יש לדליק בכך גם מהשו"ע שהביא את דין משלוח מנות בתוך דין הסעודה ולא הבאים בדין מנות לאביזנים, דס"ל דמשלוח מנות הוא מצרכי הסעודה. דלחכי נוטן מנות לרעהו, זצ"ע.

וכן בשולח לחברו ואין יודע ממי קיבל דלהטעם של ריעות הרי אין כאן ריעות ולהטעם של סעודה הרי למעשה יש לו צרכי סעודה ויוצא בזה.

והנה דנו האחרונים כי מהני שליחת חידושי תורה לצאת בזה יד"ח משלוח מנות ולכוא' יהיה תלוי ג"כ בזה دائ משומ שמהה וריעות הרי אין לך' שמהה גדולה מזו דפיקודי ה' ישרים ממשחיה לב [כ"כ הנתיבות עולם שלא כהרמ"ח דפליג] ואי הטעם משומ סעודה הרי אין לו צרכי סעודה מזו, [אולם הנתיבות עולם כתוב דאף להצד דהוא משומ סעודה הרי עיקר הסעודה לשמהה והרי יש שמהה בחידושי תורה אלו ולפי"ז לא יהיה תלוי בנידון הנ"ל]

וכן יש לדון בין עיר שלוח ב"ד לבן כרך או היפך בן כרך שלוח בט"ו לבן עיר אי' יצא,adam הטעם ריעות הרי יוצא בכ"א מישראל אבל אי משומ סעודה לא יוצאה שהרי המצווה לשולח למי שחייב היום וכ"ש בן כרך שלוח לבן עיר שאין לו עוד חיוב סעודת פורים ודאי דין יוצאי בזה ועוד נפק"מ אפשר"ל אם שלח לחברו דבר מסוים שאינו יכול לאוכלו [כגון שהוא חולה וכדו'] אי משומ ריעות לכוא' יצא, ואי משומ סעודה לא יצא.

פְּסִיקָה הַלְּבֹות אֲקֻמוֹאַלְיָה

א. מנהגנו שלא לחזור ולברך ברכת שהחינו ביום על המגילה,

ב. י"א שיכוון בברכת שהחינו גם על מצות משלוח מנות ומתנות לאביזנים וסעודה פורים וכן הש"ץ יכוון להוציא את הציבור על מצות אלו,

ג. הקורא יכוון להוציא את כל השומעים, ויכוונו גם השומעים לצאת וצריכים לשימוש כל תיבה ותיבה שאפילו אם רק תיבה אחת לא שמעו אינם יוצאים ובפרט ביום צריך להזהר בזה שמצוין שנדרדים ממחמת העיפות.

ד. הקהל ישתקו ויכוונו דעתם לקראת הש"ץ ולא יקראו עמו מתוך הספר, אלא רק תיבה אחת או יותר שלא שמעו ממנו יקרא מיד מתוך הספר שלפניהם ע"פ שהוא פסול.

ה. אין להליץ את התפליין מיד לאחר קריית המגילה משום דכתיב בה ויקר ודרשין אלו תפליין.

ו. המנהג שהבניים סמכים על שלחן אביהם סומכים עליהם גם במשלוח מנות ומתנות לאביזנים וטוב להחמיר.

ז. גם בלילו ישmach וירבה בסעודה. חייבים לאכול ולשתות ולשם ביום פורים וגם בלילו ישmach וירבה קצת בסעודה וימעט באכילת סעודה שלישית כדי ליתן מקום לסעודתليل פורים ומכל מקום בסעודה שעושין בלילו אין יוצאי ידי חותם ועיקר הסעודה מצויה שתהא ביום דכתיב ימי משתה, ומנהגינו לעשותה לפני הצהרים מוקדם יותר מאשר ימות השנה כדרכ שעשתה אסתר בשחרירת הלך אחר שמיימים התפילה, סועדין מעט פת שחרית וועסקין במצוות היום משלוח מנות ומתנות לאביזנים, ומקבצים כל בני הבית לסעודה.

ח. אין חיוב לשותות בדוקא יין ואפשר גם שאר משקין המשכרים וטוב להחמיר. עריך ע"פ פסיק מו"ר הגרא"י רצאבי שליט"א

ויל ע"י תוכאות חיים

ברק

לע"נ רבינו שלום בן סעדיה זצ"ל

העריך: נ.ד. הכותבת למכתבם: חוות א' מושפ' צדוק בני ברק